

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	13
GİRİŞ	15

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇEK VE ÇEKİN UNSURLARI

§ 1. Çek Kavramı ve Tarihiçesi.....	17
§ 2. Çek İle İlgili Mevzuat	21
§ 3. Çekin Hukuki Niteliği	21
I. Çek Bir Kıymetli Evraktır	22
II. Çek Bir Kambiyo Senedidir	23
III. Çek Bir Havaledir	24
IV. Emre Yazılı Bir Senettir	25
V. Çek Bir Ödeme Aracıdır	26
§ 4. Çekin Düzenlenmesi ve Şekil Şartları.....	28
I. Genel Olarak.....	28
II. TTK 'da Öngörülen Şekil Şartları	29
1. Çek Kelimesi.....	29
2. Kayıtsız şartsız belli bir bedelin ödenmesi	30
3. Muhatap Bankanın Ticaret Unvanı	32
4. Keşidecinin İmzası.....	32
5. Keşide(Düzenlenme) Tarihi.....	33
6. Banka Tarafından Verilen Seri Numarası	34

7. Karekod	34
III. Çekin Alternatif Zorunlu Unsuru	38
1. Keşide(Düzenlenme) Yeri	38
2. Ödeme Yeri.....	41
IV. Çek Kanunu Açısından	41
1. Çek numarası	41
2. Çek hesabının bulunduğu banka şubesinin adı	42
3. Çek hesabı sahibi gerçek kişinin adı ve soyadı, tüzel kişinin adı	42
4. Çek hesabı sahibi gerçek veya tüzel kişinin vergi kimlik numarası.....	42
5. Çekin Basıldığı Tarih.....	42
V. Çeke Üzerindeki Diğer Kayıtlar	43
1. Çeke Konulabilecek Kayıtlar	43
A. Menfi Emre Kaydı	43
B. Lehtar.....	44
C. Hamiline Kaydı	44
D. Yerleşim Yeri Kaydı	44
E. Aynen Ödeme Kaydı	44
F. Protestodan Muafiyet Kaydı:.....	45
G. Aval Kaydı	45
H. Yetki kaydı.....	45
I. Çizgili çeke ilişkin kayıtlar.....	45
İ. Hesaba Geçirilecektir Kaydı	45
2. Çekin Geçerliliğini Etkilemeyen Konulamayacak Kayıtlar	46
A. Kabul Kaydı	46
B. Faiz Kaydı	46
C. Cezai Kaydı.....	47
D. Keşidecinin Sorumluluktan Kurtulma Kaydı.....	47
E. Vade Kaydı	47

3. Yazılması Halinde Çeki Geçersiz Kılan Kayıtlar	49
VI. Çek Düzenlemenin Ön Şartları	49
A. Ehliyet	49
B. Karşılık ve Çek Anlaşması	50
Yargı Kararları	52

İKİNCİ BÖLÜM

ÇEKTE İBRAZ VE ÖDEME

§ 1. İbraz.....	57
§ 2. Çekin İbraz Süreleri	57
I. Genel Olarak.....	57
II. İbraza Yetkili Kişi	58
III. İbraz Süreleri	59
IV. İbraz Sürelerinin Başlangıcı.....	60
V. İbraz Sürelerinin Hukuki Niteliği	61
VI. İbraz Süresinin Uzadığı Haller	62
VII. Mücbir Sebeplerden Dolayı İbraz Edilememesi.....	62
VIII. İbraz Süresinin Geçmiş Olmasının Sonuçları.....	64
§ 3. Ödeme İçin İbrazın Yapılacağı yerler	66
I. Genel Olarak.....	66
II. Muhataba İbraz	67
III. Muhatap Şubeden Başka Bir Şubeye İbraz	68
IV. Takas Odasına İbraz.....	69
§ 4. Muhatabın Ödeme Yükümlülükleri	71
§ 5. Karşılığın Ödenmesi.....	71
I. İnceleme Yükümlülüğü	71
II. Kimliğin Tespiti	72
III. Ödeme Halinde Yapılacak İşlemler	72

§ 6. Sahte ve Tahrif Edilmiş Çekin Ödenmesi.....	73
I. Sahte Çek.....	73
II. Tahrif Edilmiş Çek.....	74
§ 7. Çekten Cayma.....	75
§ 8. Çekin Ödenmemesi.....	77
§ 9. Zamanaşımı.....	78
§ 10. Sebepsiz Zenginleşme Davası.....	79
Yargı Kararları.....	81

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KARŞILIKSIZ İŞLEMİ YAPILMASINA SEBEBİYET VERME SUÇUNUN UNSURLARI

§ 1. Genel Olarak.....	85
§ 2. Suç ile Korunan Hukuki Değer.....	87
§ 3. Suçun Unsurları.....	88
I. Maddi Unsurlar.....	89
1. Suçun Konusu.....	89
2. Mağdur.....	90
3. Fail.....	90
4. Hareket.....	92
II. Manevi Unsur.....	94
III. Hukuka Aykırılık Unsuru.....	94
§ 4. Kusurluluk.....	97
§ 5. Cezalandırmaya Etki Eden Diğer Nedenler.....	98
I. Etkin Pişmanlık Nedeniyle Yasağın Kalkması.....	98
II. Şikâyetten Vazgeçme Nedeniyle Yasağın Kalkması.....	101
III. Kanunda Ön Görülen Sürenin Dolması ile Yasağın Kalkması.....	102
§ 6. Suçun Özel Görünüş Biçimleri.....	102

I. Teşebbüs.....	102
II. İştirak.....	103
III. İçtima.....	104
§ 7. Yaptırım.....	105
I. Ceza Yaptırımı.....	108
II. Güvenlik Tedbiri Yaptırımı.....	109
Yargı Kararları.....	110

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SUÇUN MUHAKEME VE İNFAZ USULÜ

§ 1. Genel Açıklama.....	165
§ 2. Soruşturma Aşaması.....	165
§ 3. Davanın Açılması.....	168
I. Şikâyet.....	168
1. Şikâyet Hakkı Sahibi Kişi.....	169
2. Şikâyetin Süresi.....	173
3. Şikâyetin Usulü.....	174
II. Görevli ve Yetkili Mahkeme.....	175
§ 4. Kovuşturma Usulü.....	176
§ 5. Hüküm.....	178
Genel Olarak.....	178
I. Mahkûmiyet Kararı.....	178
1. Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması.....	179
2. Cezanın Ertelenmesi.....	179
II. Düşme Kararı.....	179
1. Şikâyetten Vazgeçme.....	179
2. Yetkisiz Kimsenin Şikâyette Bulunması.....	180
3. Çekin Karşılıksız Kalan Kısmın Faiziyle Ödenmesi.....	180

---

4. Şikâyetin Süresinde Yapılmaması	181
5. Müştekinin Mazeretsiz Olarak Duruşmaya Katılmaması	181
6. Zaman Aşımı	181
III. Davanın Reddi	182
§ 6. Yargılama Giderleri	182
§ 7. Kanun Yolları	183
§ 8. İnfaz Usulü	187
I. Cezanın İnfazı	187
II. İnfazın Durdurulması	189
SONUÇ	191
Yargı Kararları	195
KAYNAKÇA	277

GİRİŞ

Çek, insanlık tarihinin ilk çağlarından itibaren yaygın olarak kullanılan maddi değeri olan altın, gümüş vb. kıymetli eşyaların yerine zamanla kullanılmaya başlanmıştır. Çekin ekonomik hayatta (kişilerin sahip olduğu paranın taşınması, transferi vb.) paranın çalınmasına karşı güvenliği sağlama ve bu konuda meydana gelebilecek dezavantajları ortadan kaldırmak vs. faydaları olduğu gibi, paranın değer kazanmasına etkisi, bankaların kredi limitlerinin artırılması ve ülkenin ekonomik gelişmesine katkı sağlaması gibi birçok faydası bulunmaktadır.

Mevzuatımızda çek, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda poliçe ve bonodan sonra üçüncü bir kambiyo senedi türü olarak düzenlenmiştir. Çek bir kıymetli evraktır. Kıymetli evrakların diğer senetlerden ayırt edilebilmesi ve güven ihtiyacı sonucu olarak çek sıkı şekil şartlarına tabi tutulmuştur.

Çek, keşidecisi tarafından lehtara kayıtsız şartsız belirli bir bedelin muhatap bankaca ödenmesi emrini içeren havaledir. Çekin ödenmesi için keşideci bir kambiyo taahhüdünde bulunmaktadır. Hakkın oluşması için herhangi bir belgeye ihtiyaç yok iken çek hakkın ispatında bir delil ve güven teşkil etmektedir. Ekonomik açıdan toplumda çekin kamu güvenine mazhariyetini sağlayan bir diğer unsur ise ödemede muhatabın banka olmasıdır. Tedavül yeteneğine sahip olan çek lehtara ödeninceye kadar hamilin korunması ve çekin toplumda olan güvenin artması/sarsılmaması için keşidecinin hukuki sorumluluğu devam etmektedir. Keşideci tarafından çekin kanuni ibraz süresi içerisinde karşılığının kısmen veya tamamen muhatap bankada bulundurulmaması hali 5941 sayılı Çek Kanunu'nda suç olarak tanımlanmış ve cezai müeyyide öngörülmüştür.

Bu kapsamda çalışmamız dört bölümden oluşmakta olup, birinci bölümde; çek kavramı, çekin zorunlu ve alternatif unsurları, çek düzenlemenin ön şartları, çek kaydına ilişkin konulabilecek ve konulamayacak kayıtlardan bahsedilecektir.

İkinci bölümde ise; çekin ödenmesine ilişkin öngörülen ibraz süreleri, ibraz sürelerinin hukuki niteliği, ibrazın sonucu, çekin ödenmesi ve çekin ödenmesini engelleyen haller incelenmiştir.

Üçüncü bölümde ise; suç teorisi kapsamında "karşılıksızdır" işlemine sebebiyet verme suçunun tarihçesi, hukuka aykırılığı, maddi unsurları, manevi unsuru, hukuka uygunluk sebepleri, suçun yaptırımı ve yaptırma ilişkin seçenek kurumlar incelenmiştir.

Dördüncü bölümde ise; suça ilişkin öngörülen muhakeme usulleri, muhakeme usulüne ilişkin kurallar, şikâyet süresi, şikâyet hakkı sahibi kişiler, suçun infazı ve infaz usulleri incelenmiştir.

Bu çalışmamızda kanunda "çek düzenleyen" olarak ifade edilen kavram yerine "keşideci" kavramı kullanılmıştır.